

Lang Péter:

Mibe kerülhet a bankok stabil finanszírozásának biztosítása?

A bankok működésének szerves része, hogy rövid lejáratú forrásait hosszú lejáraton helyezik ki. Az eszközeik és forrásaik között így megjelenő lejárat eltérés azonban szükségszerűen kockázatokat hordoz magában, amelyek prudens kezelésének fontosságára a válság egyértelműen rávilágított. A Bázeli Bankfelügyeleti Bizottság válaszként két számszerű likviditási előírást dolgozott ki a bankok sokkellenálló-képességének erősítésére. Cikkünkben azt vizsgáljuk, hogy a bankok miként készülhetnek föl az egyik ilyen követelmény, a két év múlva bevezetésre kerülő nettó stabil finanszírozási mutató (NSFR) teljesítésére. Eredményeink alapján a vállalati és háztartási hitelek csak csekély mértékben változnának a lépés hatására, így összességében elhanyagolható reálgazdasági hatást várunk.

A banki működés alapvető jellemzője a lejárat transzformáció, azaz a rövid lejáratú források hosszú lejáraton való kihelyezése. A bank eszközeinek és forrásainak lejárat szerkezete ezért szükségszerűen eltér, ami kockázatot hordoz magában. Ennek egyik példája, hogy a bank intézményi hitelezői – a bank fizetőképességével kapcsolatos kételyek felmerülése esetén vagy általános piaci bizalomvesztés miatt – nem engedik a bank fedezetlen kötelezettségeinek megújítását. Fennáll tehát annak kockázata, hogy a banknak likviditási igénye merül fel úgy, hogy azt csak az eszközeinek gyors, nyomott áron való értékesítésével, jelentős költségek árán tudja kielégíteni. Ha ezt kellően nagy volumenben (vagy több intézmény egyidejűleg) teszi, az esést okoz az értékesített eszközök árfolyamában, ami az ezen eszközökkel rendelkező (esetleg ezeket fedezetként használó) intézményeket szintén kitétségeik csökkentésére készíti. Az így indukált árcsökkenés pedig további kockázat- és haircut(diszkont)-emelkedéshez vezethet, ezzel negatív spirált elindítva. E hatásmechanizmuson keresztül akár egyetlen intézménybe vetett bizalom megingása megfertőzheti a rendszer többi szereplőjét is. A folyamatot erősítheti, ha az intézmények a finanszírozási bizonytalanságok elleni fellépésként likviditást halmoznak fel, és csökkentik bankközi piaci aktivitásukat. A gyengébb likviditási helyzetben álló partnerintézmények helyzete ezzel ugyanis tovább romlik, ami újabb fertőzéseket indíthat el.

Látható tehát, hogy az egyedi intézményi likviditási problémák a bankok hasonló kitétség szerkezetén, illetve egymással szembeni kintlévőségein keresztül könnyen rendszerszintűvé válhatnak. A válság előtt a nemzetközi bankszabályozás nem fek-

tetett kellő hangsúlyt a prudens likviditásmenedzsmentre, ugyanis a likviditási problémákat a betétbiztosítás, valamint a jegybanki eszköztár (a kötelező tartalékráta, illetve a kamatfolyosó tetején való, fedezet melletti likviditásnyújtás) által kezelhetőnek gondolták. A válság azonban rávilágított a likviditási kockázat fontosságára, amire a Bázeli Bankfelügyeleti Bizottság (Basel Committee on Banking Supervision, BCBS) többek között két számszerű likviditási előírás kidolgozásával válaszolt.

A két likviditási követelménnyel két különböző, ám egymást kiegészítő célt kívánnak elérni. A likviditásfedezeti mutató (*liquidity coverage ratio, LCR*) az intézmények rövid távú sokkellenálló-képességét hivatott elősegíteni úgy, hogy legalább annyi magas minőségű likvid eszköz tartását írja elő, amennyi elegendő lenne egy harminc napos erős stressz túléléséhez, azaz a stressz alatt felmerülő kiáramlások fedezéséhez. A nettó stabil finanszírozási mutató (*net stable funding ratio, NSFR*) ezzel szemben – a hosszú távú sokkellenálló-képesség biztosításaként – azt várja az intézményektől, hogy hosszú lejáratú kivettségeiket stabil forrásokkal fedezzék. A mutató a rendelkezésre álló stabil források (*available stable funding, ASF*) és a szükséges stabil források (*required stable funding, RSF*) hányadosaként áll elő:

$$NSFR = \frac{\text{Rendelkezésre álló stabil forrás}}{\text{Szükséges stabil forrás}}$$

Rendelkezésre álló stabil forrásoknak azon forrásokat nevezzük, amelyek várhatóan egy évnél hosszabb távon is biztosítják az intézmény finanszírozását. Ezzel szemben a szükséges stabil forrásállomány azon eszközöket és mérlegen kívüli kivettségeket jelenti, amelyek mögé stabil forrás szükségeltetik. A szabályozás ezen elveknek megfelelően rendel súlyokat a különböző mérlegtételekhez, amelyek közül néhány fontosabb példát az 1. táblázatban foglaltunk össze. Az NSFR mutatónak a bevezetést követően folyamatosan száz százalék fölött kell lennie, értékét pedig a megfelelésre kötelezett intézményeknek legalább negyedéves gyakorisággal kell jelenteniük a felügyelet felé.

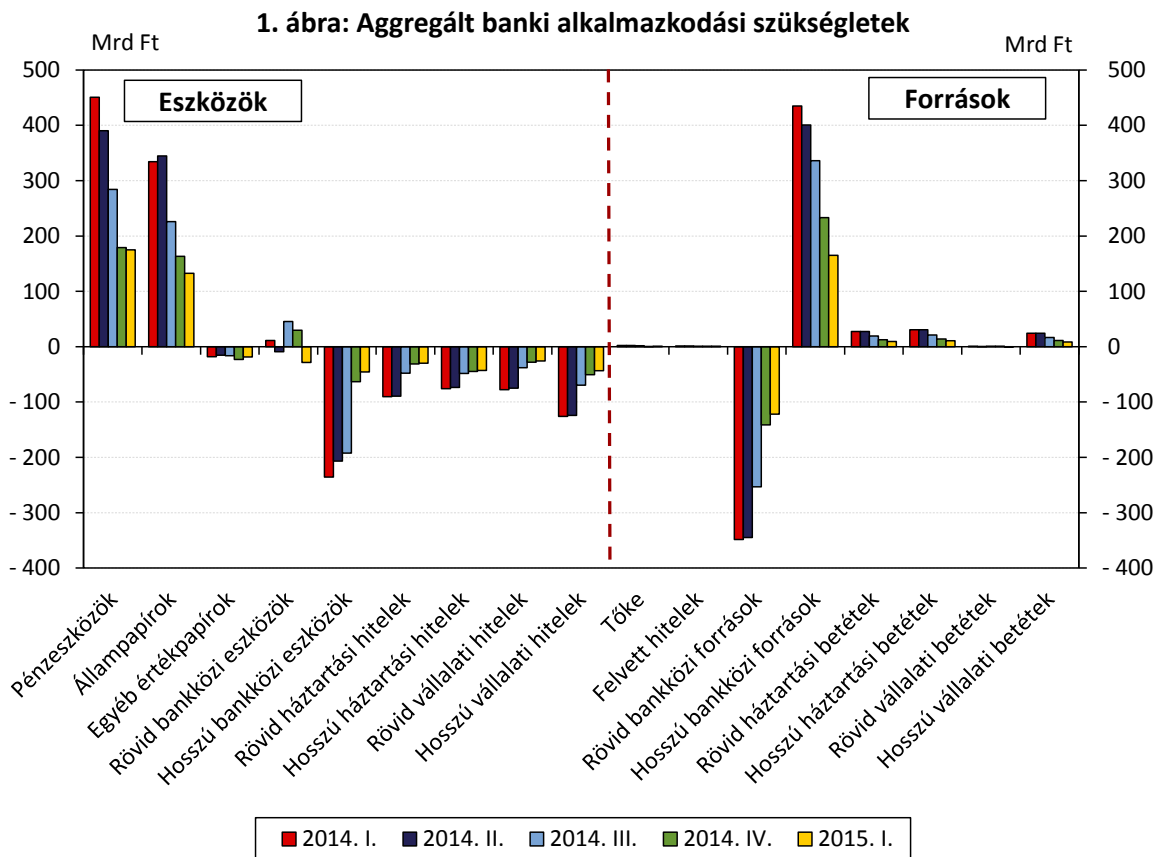
1. táblázat: Példák az egyes mérlegtételek NSFR-beli súlyozására

Eszközoldal		Forrásoldal	
Tétel	NSFR-súly	Tétel	NSFR-súly
Pénzeszközök	0%	Tőke, éven túli hátralévő lejáratú kötelezettségek	100%
Állampapírok	5%	Egy évnél rövidebb hátralévő lejáratú háztartási és KKV-betétek	90-95%
Egy évnél rövidebb hátralévő lejáratú háztartási vagy vállalati hitelek	50%	Egy évnél rövidebb hátralévő lejáratú nem-KKV nem pénzügyi vállalati források	50%
Hosszú lejáratú bankközi kitettségek, nemteljesítő kitettségek	100%	Egy évnél rövidebb hátralévő lejáratú bankközi források	0%

Megjegyzés: A szabályozás részletes leírása [itt](#) érhető el.

A nemzetközi szabályok által előírt bevezetés előtt a Magyar Nemzeti Bank fontosnak tartja megvizsgálni, hogy az NSFR mutató jövőbeli bevezetésének (a BCBS 2018. január 1-től ajánlja a követelmény bevezetését) annak kockázatcsökkentő célján kívül milyen további hatásai lehetnek, illetve hogy a megfelelésre kötelezett intézmények milyen üzletpolitikai változtatásokkal reagálnak majd az előírásra.

A bevezetésre való felkészülésként ezért kidolgoztunk egy keretrendszert, amelyben megvizsgálható, hogy a pénzügyi intézményeknek várhatóan milyen mérleg szerkezeti alkalmazkodásra van szükségük az előírás teljesítéséhez. Mivel a mutató még nem került bevezetésre, a tényleges banki reakciók megfigyelése és elemzése helyett a legvalószínűbb reakciók meghatározását célozza modellünk, figyelembe véve a bankok jelenlegi mérleg szerkezetét, NSFR-szintjét, más szabályozói korlátokat, valamint azt a költséget, amit a bank számára a mérlegtételei szintjében történő alkalmazkodás jelent.

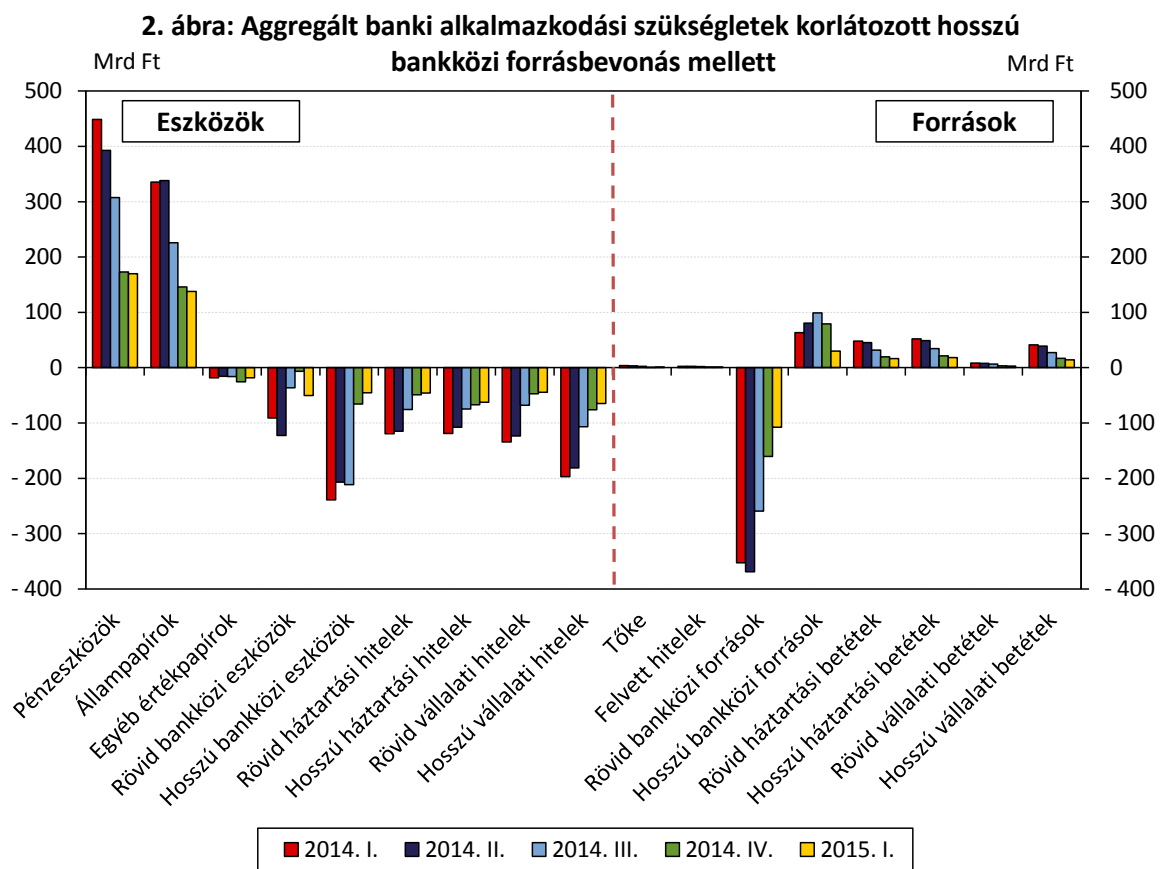

Megjegyzés: Az egyes oszlopok azt mutatják, hogy adott negyedév végét kiindulópontnak tekintve, adott mérlegtételben mekkora lenne az NSFR teljesítéséhez szükséges alkalmazkodás a vizsgált nyolc banknak aggregáltan.

Elemzésünket a 2015 első negyedévének végén megfigyelt mérlegfőösszeg szerinti nyolc legnagyobb magyarországi bankra készítettük el. A kapott aggregált banki mérlegszerkezetbeli alkalmazkodási szükségletek 2015 első negyedévére, valamint az azt megelőző négy időszakra az 1. ábrán láthatók. Az ábra a számítások során vizsgált minden mérlegkategóriára megmutatja, hogy a nyolc banknak aggregáltan mekkora alkalmazkodásra van szüksége. Fontos megjegyezni, hogy az aggregált eredmények jelentős, intézmények közötti heterogenitást fednek el, ami egyrészt az intézmények méretbeli és mérlegszerkezetbeli különbségeinek tudható be, másrészt annak, hogy az intézmények egy része már jelenleg is teljesíti a likviditási előírást, így további alkalmazkodásra nincs szüksége.

Az ábráról leolvasható, hogy az egyes mérlegtételek alkalmazkodási szükségletei jellemzően időben csökkennek, vagyis a bankok már jelenleg is figyelembe veszik üzletpolitikájukban azokat az elveket, amik a majdani NSFR szabályozás alapjául szolgálnak. A szükséges alkalmazkodások ráadásul nem azonnal teljesítendőek, így a bankok a piacra való hatást minimalizálva vihetik végbe az alkalmazkodást a mutató

tényleges bevezetéséig. Az ábrán látható eredmények szerint a bankok az NSFR bevezetésére magas minőségű likvid eszközeik állományának jelentős növelésével reagálnak majd (nagy részt hosszú lejáratú bankközi eszközeik terhére), emellett rövid lejáratú bankközi forrásaik hosszú lejáratúra való cserélése várható. A háztartási és a vállalati betétek állományában azonban csak mérsékelt növekedés látszik. Továbbá, ha a hosszú lejáratú, pénzügyi intézményektől származó források piacán nem teszünk föl alkalmazkodási nehézségeket, a reálgazdaság hitelezése az intézkedés hatására csak mérsékelt csökkenhet.

Megjegyzés: Az egyes oszlopok azt mutatják, hogy adott negyedév végét kiindulópontnak tekintve, adott mérlegtételben mekkora lenne az NSFR teljesítéséhez szükséges alkalmazkodás a vizsgált nyolc banknak aggregáltan.

Piaci turbulenciák azonban átrajzolhatják az eredményeinkben bemutatott képet, elsősorban az, ha nehézségek mutatkoznak a hosszú bankközi piacról való forráshoz jutásban. Ennek az eredményeinkre való hatását vizsgálandó, felső korlátot vezettünk be az említett forrástételbeli változásra. Az így kapott eredményeket a 2. ábrán mutatjuk be. Az ábrán látszik, hogy ebben az esetben a bankok nagyobb mértékben csökkentenék a háztartásoknak és a nem pénzügyi vállalatoknak nyújtott hitelek állományát. Ez a nagyságrend azonban még mindig nem túl nagy figyelem-

be véve, hogy a bevezetésig még legalább két év van hátra. Fontos azonban szem előtt tartani, hogy a hosszú források bevonásának lehetősége szükséges ahhoz, hogy a szabályozásnak minél kisebb reálgazdasági költség árán tudjanak megfelelni a bankok.

„Szerkesztett formában megjelent a Privátbankár.hu oldalon 2016. május 31-én.”